

مفهوم عرفان نزد «مولوی» و «ابن عربی»

www.ketab.ir

مؤلف:

مصطفی تاجیک شمس آباد

سرشناسه: تاجیک شمس آباد، مصطفی، ۱۳۶۳ -

عنوان و نام پدیدآور: مفهوم عرفان نزد «مولوی» و «ابن عربی» / مولف مصطفی تاجیک شمس آباد.

مشخصات نشر: تهران - اندیشگان - ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۲۰۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۱۰-۳۵-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه، ص. [۱۹۳] - ۲۰۲.

موضوع: شعر فارسی - قرن ۷۰۶ ق. - عرفان

موضوع: عرفان - متون قدیمی تا قرن ۱۴

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ م ۲۷ ت / PIR۵۳۰۵

رده‌بندی دیوبند: ۸۱۳/۳

شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۳۳۷۳

انتشارات اندیشان / حمایت مالی کانون همیاری نور آفرینش

مفهوم عرفان نزد مولوی و «ابن عربی»

مصطفی تاجیک شمس آباد

ناظر فنی: صدیقه لاجی

صفحه آرا: معین دلاوری

مدیر هنری: علی عشقی

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص و محفوظ ناشر است.

آدرس: تهران - میدان انقلاب اسلامی - خیابان کارگر شمالی بالاتر از نصرت - پلاک ۱۱۵۰

تلفن: ۶۶۵۶۹۸۹۱ و ۶۶۹۳۱۶۶۹ دورنگار: ۸۹۷۸۴۵۵۸

وب سایت: www.hamyari.co

فهرست مطالب

۱۰	پیشگفتار.....
۱۲	فصل اول
۱۲	مقدمه و تعارف
۱۴	عرفان چیست؟ عارف کیست؟.....
۱۷	جنبه‌های مختلف عرفان.....
۱۹	انسان تاروف.....
۲۷	مراحل تصوف.....
۲۹	فصل دوم
۲۹	ابن عربی و ساه و حالات شیخ
۳۱	آثار ابن عربی.....
۳۲	الفتوحات المکیه.....
۳۳	فصوص الحکم.....
۳۴	سلوک و حالات شیخ.....
۳۹	آرا و عقاید ابن عربی.....
۳۹	محبت و عشق.....
۴۲	آفرینش جهان هستی.....
۴۴	وحدت وجود.....
۴۶	انسان کامل.....
۴۸	عبادات و شریعت.....
۴۹	نفوذ و گسترش مکتب ابن عربی در میان صوفیان آذربایجان عهد مغول.....
۴۹	نفوذ مکتب ابن عربی.....
۶۰	تعدادی از پیروان ابن عربی.....
۷۱	فصل سوم
۷۱	مولانا پیر عشق و سماع
۷۲	آنکه بود از جهان، همیشه جهان.....
۷۲	شمه ای از زندگی نامه‌ی مولانا.....

۷۴	وفات سلطان العلماء
۷۴	جان او بود معدن اسرار
۷۴	سید برهان الدین محقق ترمذی
۷۵	خضرش شمس تبریزی
۷۶	مرغ مهرش ز لانه شان بپرید
۷۶	غروب شمس
۷۹	نی به کس بو رسید از او نه اثر
۸۰	روز و شب در سماع، رقاصان شد
۸۰	شیدایی مولانا
۸۱	آهنگ رحیل
۸۱	رفت چون کبک و چو از آ
۸۱	کمال کامل
۸۳	رفت با جمع خلق، سوی مشر
۸۳	باز آهنگ رحیل
۸۳	لقبش بود شه صلاح الدین
۸۳	صلاح الدین زرکوب
۸۵	از غم و غصه شب نمی خفتند
۸۵	حسادت نارسیدگان
۸۷	دُهل آرید و کوس با دف زن
۸۷	وفات شیخ صلاح الدین
۸۷	حسام الدین چلبی
۸۸	همه اندر فغان و آه و نغیر
۸۸	وفات مولانا
۹۱	وصیت نامه‌ی مولانا
۹۲	آنکه اندر علوم، فایق بود
۹۲	آثار مولانا
۹۵	سلوک در طریق سلامت نفس با گام‌های مولانا
۱۰۰	توبه
۱۰۱	ندای درون
۱۰۴	دردمندی

عشق	۱۰۶
جان و معنی گریابی	۱۰۸
اندیشه وری	۱۱۱
فکر مزاحم	۱۱۱
دانش و بینش	۱۱۴
عمل، تجسم عینی فکر	۱۱۷
خلوت گزینی و سکوت	۱۱۸
مشرقت، ویژگی انسان سالم	۱۲۷
باز همی و تلاش	۱۲۸
شخصیت سالم، این الوقت است	۱۳۱
انسان سالم، اخلاق است	۱۳۴
تانی، شکیبایی، توانم، فراغت و رازداری	۱۳۵
فصل چهارم	۱۳۸
غم و شادی از دیدگاه مولانا	۱۳۸
مقدمه	۱۳۹
عوامل غم	۱۴۰
عوامل برطرف کننده غم از نگاه مولانا	۱۴۴
پدهنده غم	۱۴۷
محل غم و شادی	۱۴۸
فایده و اثر غم و پذیرش آن از سوی عارف	۱۴۸
عوامل شادی	۱۵۰
فصل پنجم	۱۵۹
مساله تشبیه و تنزیه خداوند از نگاه ابن عربی	۱۵۹
مکتب اعتزال و مشکل توصیف	۱۶۴
نقد نظریه نیابت	۱۶۵
اهل حدیث و مشکل تشبیه	۱۶۶
اشاعره و توصیف خداوند	۱۶۷
راه حل های اشعری و ابهام های آن	۱۶۷
دیدگاه امامیه در صفات الهی	۱۶۸

۱۷۰	دیدگاه محی الدین در تشبیه و تنزیه
۱۷۲	دیدگاه شیخ در فتوحات
۱۷۴	عدم تشابه حق با خلق
۱۷۷	دیدگاه شیخ اکبر در قصص الحکم
۱۷۸	تنزیه محض یا تشبیه صرف از نظر محی الدین
۱۸۴	دیدگاه شیخ در جمع بین تشبیه و تنزیه
۱۸۵	مرتبه ذات فیض اقدس و فیض مقدس
۱۸۷	فیض منبسط و معیت با موجودات
۱۹۱	نتیجه گیر
۱۹۳	منابع و مأخذ

پیشگفتار

جستجو در اقوال و احوال عارفان و اهل سلوک از لذت بخش ترین کارهای ممکن برای محقق عرفان و تصوف است و این به چند دلیل می‌تواند باشد، یکی از این بابت که اینان به معرفت عرفانی و کشف و شهودی رسیده‌اند و بسیاری از پرده‌ها و حجاب‌ها، از برابر دیدگانشان به کناری رفته، چیزهایی دیده‌اند و به جاهایی رسیده‌اند و هم از این جهت که اینان از رشد یافتگان سلوک معنوی و عرفان الهی هستند و در کشف رمزهای دینی و تامل آیات قرآنی گام‌ها برداشته‌اند و در فهم بهتر کتاب خدا موثر بوده‌اند و هم از این باب که آنان در زمره اولیای الهی و مردان خدا هستند و همین نکات می‌تواند اسباب ذوق و شوق همه بویژه اهل تحقیق را برای ذکرشان فراهم سازد.

انسان وقتی به کانی سلطان العارفین یا یزید بسطامی، سهل بن عبدالله تستری، شیخ ابوالحسن خرقانی، نجم الدین کبری، شمس الدین ملکداد تبریزی، مولانا جلال الدین محمد مولوی و ابن عربی و غیره عارفان و صوفیان راستین می‌نگرد که چگونه زیست کرده و چه سان با مردم و خدا زندگی و سلوک کرده‌اند مایل می‌شود که به ایشان بگردد، هرچند که نتواند چون ایشان سلوک کند و به بند ایشان زیست نماید اما وجودشان و راه شان را موافق ذوق راستین قلبی می‌یابد و در دلش باطنی را به ایشان حاضر و مایل می‌بیند.

رمز تاثیر گذاری عارفان بر جوامع بشری آن است که ایشان همه متحول شده از کلام الهی‌اند و از شراب عرفانی و مائده‌های آسمانی مست و سیراب گشته‌اند و این همه اسباب تاثیر گذاری بردیگران را فراهم آورده‌اند. به راستی کیست که احوال سالکان و اصل و جویندگان کامل سلوک را بشنود و بخواند و به ایشان متمایل نباشد؟ کیست که عشق کم نظیر عارفان را در حوزه مرید و مراد عاشق و معشوقی چون مولانا و شمس بخواند و متأثر نباشد و حالی خوش بدیشان ننشیند، یا از سلوک شگرف کسانی چون بایزید بسطامی، نجم کبری، سعدالدین حموی و ابن عربی متحول نگردد.

بخش نخستین این مجموعه شرح حال عارفی کم نظیر و دانشمندی بزرگ از این دسته است، عارفی تأثیر گذار به نام شیخ اکبر محیی الدین ابن عربی. و در بخش دوم به شرح حال عرفانی مولانا جلال الدین محمد مولوی پرداخته شده است. این کتاب به زبان بسیار ساده نوشته شده و نهایت سعی بر این بوده که لب لباب اندیشه، سلوک و نحوه زندگی این دو شخصیت بزرگ ثبت شود و از هرگونه سخت نویسی و اطاله کلام پرهیز شود، لذا کلمات مرسوم و اصطلاحات خاص نویسندگان تصوف و عارفان کم تر در آن دیده می شود تا خوانندگان محتاج شرح عرفانی و فرهنگ های صوفیانه نشوند.

www.ketab.ir